

Kiedy ukochana osoba jest umierająca

(Þegar ástvinur er deyjandi)

Najbliżsi osoby umierającej bardzo często są przytłoczeni zaistniałą sytuacją. W takich chwilach pojawiają się różne uczucia, między innymi obawa, że śmierć będzie dla ich bliskiego niezmiernie trudna. Tymczasem w większości przypadków moment ten jest spokojny, a objawy lub zmiany sugerujące, że dana osoba umiera, często pojawiają się kilka dni wcześniej.

Zmiany zachodzące przed śmiercią

Przedstawione tutaj informacje mają na celu zmniejszenie niepokoju, który często towarzyszy nieznanym sytuacjom. Mogą również być podstawą do zadawania pytań, a także zachętą do szukania dalszych wiadomości lub pomocy ze strony personelu medycznego. Niżej przedstawiono kilka objawów, jednak nie zawsze muszą się one pojawić u osoby umierającej czy występować

w konkretnej kolejności. Czasami obserwuje się je na kilka godzin przed śmiercią lub nawet parę dni wcześniej. Ważne, by pamiętać, że są one naturalnymi elementami procesu umierania.

Zmniejszone zapotrzebowanie na jedzenie i picie

Znaczna część naszego życia wiąże się w jakiś sposób z jedzeniem i piciem, dlatego może być trudno pogodzić się z faktem, że ukochana osoba nie chce lub nie może jeść ani pić. Zmniejszają się u niej apetyt i uczucie głodu, dlatego należy skupić się na jej potrzebach: podawać jedzenie w kawałkach

i kilka łyków wody do popicia, tyle, ile będzie w stanie przyjąć. W tym czasie organizm nie przetwarza już płynów podanych dożylnie i takie nawodnienie może nie tylko być uciążliwe, lecz także powodować obrzęki płuc i całego ciała.

Odpowiednia higiena jamy ustnej jest istotna dla dobrego samopoczucia umierającego. Często się zdarza, że potrzebuje on pomocy przy myciu zębów i/lub nawilżaniu jamy ustnej płynem albo specjalną gąbką. Ważne, aby na usta nakładać krem zmiękczający.

Mimo że nie mamy wówczas możliwości okazania troski poprzez przygotowanie posiłków, możemy zrobić to w inny sposób, np. będąc obok, dzieląc się wspomnieniami i wiadomościami na temat rodziny i przyjaciół.

Wycofanie

To naturalne, że umierający wycofuje się powoli z życia najbliższych i ma mniejszy kontakt

z otoczeniem. Pojawia się u niego zwiększone zmęczenie, narastają senność i dezorientacja. Pod koniec agonii większość ludzi traci przytomność lub ma zaburzenia świadomości. Stan ten może trwać dość długo – od kilku godzin do kilku dni.

Słuch to ostatni zmysł, który zanika, dlatego mówienie do ukochanej osoby z założeniem, że nas słyszy, jest niezwykle ważne. Obecność, dotyk i ciepło zawsze spełniają swoją funkcję.

Zmiany w oddechu

Nieregularny oddech jest naturalny. Pojawia się też okres, w którym staje się on płytki i szybki, a przerwy między oddechami się wydłużają. Gdy pozostało już niewiele czasu do śmierci, w drogach oddechowych zaczyna gromadzić się śluz, ponieważ umierający nie ma siły na odkrztuszenie lub jest nieprzytomny. Kiedy tak się dzieje, przy oddychaniu słychać charakterystyczny dźwięk, tzw. rzężenie przedśmierne. W większości przypadków nie powoduje ono dyskomfortu u umierającej osoby, lecz może być trudnym doświadczeniem dla najbliższych. Można wtedy podać lek zmniejszający produkcję śluzu lub regularnie zmieniać pozycję umierającego.

Niepokój i niekontrolowane odruchy

Niektóre osoby tuż przed śmiercią odczuwają niepokój i dezorientację. Pomocne mogą się wówczas okazać spokojna rozmowa, dotyk i znajoma melodia. Czasem występują drgania mięśni, zarówno kończyn, jak i twarzy – jeśli takie objawy się pojawiają, pomoc mogą środki uspokajające.

Temperatura

Stopniowo zmniejsza się dopływ krwi do narządów, co powoduje ochłodzenie stóp i rąk oraz bladość cery. Umierający zwykle nie odczuwa chłodu, dlatego większości wystarczy jedynie okrycie kocem lub kołdrą.

Ostatnie chwile

Sam moment śmierci jest zwykle spokojny. Oddech staje się powolniejszy, płytszy i nieregularny, z długimi przerwami, aż w końcu całkiem ustaje. U niektórych może to trwać kilka godzin, u innych – nastąpić szybko. Ciało się rozluźnia, a zmarły zyskuje spokojny wyraz twarzy.

Po śmierci

Po pielęgnacji pośmiertnej i ubraniu zmarłego w jego ubrania (jeśli taka była jego wola) proponuje się moment pożegnania przy łóżku zmarłego. Może - ale nie musi - być przy nim obecny ksiądz lub przedstawiciel duchowy innej religii.

Od pracowników

Chociaż mamy świadomość, że śmierci nie można uniknąć, to patrzeć na umierającego bliskiego zawsze będzie trudnym przeżyciem. To, że w takich okolicznościach nie wiemy, co powiedzieć, jest zrozumiałe. Ale dla umierającego ważne są obecność i opieka bliskich. Nawet jeśli nie widzimy jego reakcji, prawdopodobnie nas słyszy.

Personel oddziału jest gotowy okazać Wam pomoc w tym trudnym czasie. Chcemy zapewnić Waszemu bliskiemu opiekę oraz okazać wsparcie Wam – jego rodzinie. Zachęcamy do zadawania pytań, wyrażania swoich obaw i życzeń.

Należy pamiętać, że szpital nie ponosi odpowiedzialności za pieniądze i wartościowe rzeczy (np. telefon, laptop), które pacjent lub jego krewni mają ze sobą. Pracownicy oraz praktykujący studenci zobowiązani są do zachowania poufności i nie mogą omawiać spraw pacjentów na oddziale. Zwracamy się również z prośbą do Ciebie oraz Twoich bliskich: nie rozmawiajcie o tym, czego jesteście świadkami, ani nie powtarzajcie zasłyszanych informacji o pacjentach. Landspítali to szpital kliniczny, w którym studenci nauk medycznych oraz pokrewnych kierunków odbywają część swoich praktyk. Towarzyszą oni i uczestniczą w codziennym leczeniu pacjentów pod kierunkiem odpowiedzialnego za nich przełożonego.